

dem paa et andet Sted, er det Uret af ham at forlange dem; han skal slaa Noget af. Naar vi komme ind paa det Raisonnement, giver jeg den ærede Taler Ret i, at saa kunne vi ikke komme hinanden meget i Møde. Jeg ser nu Sagen paa en anden Maade. Efter min Mening er Processen og som Indledning dertil Forligsvæsenet et nødvendigt Onde, og betragtes vistnok heller ikke af nogen Anden som Andet. Der er vistnok Ingen eller saagodt som Ingen, der for sin Fornøielses Skyld anlægger Proces. Det er et nødvendigt Onde, en Nødvendighed for at hævde Retten, og naar man taler om at træffe Lovgivningsforanstaltninger til Rettens Hævdelse, tror jeg dog, at det første Standpunkt, man skal stille sig paa, er Retfærdighedens Standpunkt, det, at man deler lige mellem Parterne. Paa det Standpunkt tror jeg, vi skulle blive staaende og spørge: Gjøre vi lige Skjel mellem Parterne? Men det gjorde den ærede Taler ingenlunde i det Foredrag, han holdt, navnlig ved den mærkelige Yttring, han kom med, at den, der forlangte, hvad han skulde have, den, der jagtøgte, havde Uret. Det er jo ved en Retsfag ikke alene Pengepørgsmaal, Spørgsmaal om Mit og Dit, en Pengefordrings Inddrivelse eller Lignende, at der er Tale om; Nei, Retten og Rettens Hævdelse kan have en langt større Betydning, idet den kan gaa ud paa en Hævdelse af Personligheden, som det vilde være en ligefrem Feighed at holde sig tilbage fra, saa det vil ses, at man ingenlunde kan sige: Kan en Sag blive forligt, er det godt, blot Forlig, saa er Alting klar. Det er imidlertid det Standpunkt, den ærede Taler staar paa; han offerer Parterne for at bekræfte Forligsinstitutionen istedetfor omvendt. Efter min Mening er Forligsinstitutionen et Mittel for Parterne, og Lovgivningens Opgave er det kun at lempe og indrette den i Parternes Interesse, men ingenlunde at tvinge Parterne ind paa Forlig i Forhold, hvor det maasse slet ikke er rigtigt, idet det vilde skade deres virkelige Interesser. Det er jo ingenlunde enhver Sag, som egner sig til Forlig eller hvor man kan sige, at den, der anlægger Sag, eller den, mod hvem Sagen anlægges, ere tjente med at indgaa et saadant. Naar en Mand, som indkaldes for Forligskommissionen, har den faste Overbevisning, at han har Ret, af hvilken Grund skulde han saa indrømme Noget for Forligskommissionen? Naar han kan sige til sig selv: Jeg er stævnet og sagsøgt for det og det, men jeg skylder det slet ikke, jeg er aldeles ikke forpligtet til at foretage denne Handling, hvorfor skal han saa give efter? Og kan det omvendt ikke for den, der klager til Forligskommissionen, have sin særlige Interesse at faae en Dom, saa at man ingenlunde kan sige, at han er ligesaa godt tjent med et Forlig? Jeg vil f. Ex. tillade mig at nævne en enkelt Slags Sager, Injuriefager; naar en Mand er bleven groveligt krænklet i et af de offentlige Blade, er

han meget ofte ikke tjent med at lade den Sag dø hen i Forligskommissionen, men maa haabe for sin egen og sin Stillings eller sit Embedes Skyld fremfalde en Dom. Og, selv naar vi holde os til de rent pekuniære Sager, kan det overordentlig ofte træffe, at en Mand af Hensyn f. Ex. til Skyldnerens andre Kreditorer er nødt til at tage Dom over ham, idet han ellers Intet faar. Naar han lader sig nøie med et Forlig, og dette senere f. Ex. under en Konkurs bliver erklæret for ugyldigt, er han ikke tjent dermed. Dersom jeg f. Ex. har kjøbt en Eiendom af en Mand, og han ikke vil give mig Skjøde, hvad kan det saa nytte, at jeg faar Forlig, naar Manden gaar fallit otte Dage efter; saa gjælder Skjødet ikke. Nei, det kan være mange Tilfælde, hvor det er nødvendigt at faae Dom, hvor man ganske maa overlade det til Parten selv, og det ikke alene til Sagsøgeren eller Klageren, men ogsaa til den Indklagede, hvad han anser for rigtigt at gjøre. Det er vist de fleste af de Herrer bekendt, at en Sag ingenlunde alene føres for Gjenstandens Skyld; men ogsaa for Rettens Skyld man ser meget ofte, at hele Sagens Gjenstand offres til de Fattige, men man vil have sin Ret, naar den er krænklet, og det skal man ikke lægge nogen aldeles unaturlig Tvang paa Folk for at undgaa. — Naar jeg taler om en unaturlig Tvang, saa kommer jeg paa en ganske naturlig Maade til det ærede Medlems Endringsforslag Nr. 6 om Indsættelsen af en ny Paragraf. Som det ærede Thing vil have set, gaar det ud paa, at, naar en Part udebliver eller giver Møde ved Fuldmægtig, skal Retten ex officio afgjøre, om han har havt gyldig Forsald, og i benægtende Fald skal Retten ligeledes ex officio paalægge ham Mulkt og Processens Omkostninger. Det forekommer mig, at en saadan Bestemmelse er ligefrem et Indgrib i den personlige Frihed. Hidtil har man meget vel kunnet nøies med de Bestemmelser, som findes i Plakaten af 30te Oktober 1798, men for at ville tvinge Enhver til at godtgjøre Forsald, altsaa fremtvinge personligt Møde — det er vel egentlig det, der er Meningen, — forekommer mig i vor Tid, hvor man ellers arbejder hen til den størst mulige Frihed, at være saare ubeldigt. Jeg erindrer ikke, i hvilken Forbindelse det ærede Medlem før kom til at tale om, at man kunde sende sin Hustru til Forligskommissionen; men jeg vil spørge, om det i vore Tider, hvor Kvinder ofte sidde i selostændigt Erhverv, og hvor de navnlig i Handelsforhold ofte komme i Kollision med Andre og kunne blive indkaldte som Skyldnere for Forligskommissionen, ikke vilde være et stærkt Stykke at lægge en saadan Tvang paa en Kvinde som den, det ærede Medlem nu her vil forsøge. Efter min Mening er det altså for en Forbring at gjøre i Gjældssager, som jo ere de fleste; og med Hensyn til andre, mere udviklede Sager, have vi udtalt i Betænkningen, hvorledes For-